

Tekst: Suzanne Visser • Fotografie: Wilco van Dijen

Een jaar lang feedback geven op Curriculum.nu 'Blijf niet aan de zijlijn staan'

Spring High en Scholengemeenschap Lelystad zijn twee van de 84 ontwikkelscholen die het afgelopen jaar meewerkten aan Curriculum.nu. Met hun feedback kon het landelijke ontwikkelteam de curriculumvoorstellen verder aanscherpen. Andersom deden de scholen inspiratie op voor hun eigen ontwikkeling. "De landelijke onderwijsdoelen zijn echt toe aan herziening."

“De opzet van de voorstellen voor het nieuwe landelijke curriculum, met grote opdrachten en bouwstenen, is voor ons heel inspirerend”, zegt directeur Camyre De Adelhart Toorop van Spring High. “Wij bestaan nu drie jaar en zijn druk bezig ons eigen curriculum verder te ontwikkelen. Dat doen we voor alle leergebieden tegelijk. Voor ons is het vooral belangrijk dat onderwijs betekenisvol is en samenhang vertoont. Dat zien we in de voorstellen wel terug. Wij zijn bijvoorbeeld blij met de verbindende thema’s die in alle leergebieden terugkomen en met het feit dat duidelijk te zien is waar de overlap tussen leergebieden zit.” (Dit zijn: duurzaamheid, globalisering, technologie en gezondheid, red.)

Doorlopende leerlijnen

Spring High in Amsterdam Nieuw-West is een school waar leerlingen al op 10-jarige leeftijd terechtkunnen. Tot aan hun eindexamen hoeven ze niet meer van school te wisselen. Het voordeel is dat ze ongestoord kunnen doorgroeien, zonder een ‘harde knip’ na groep 8. Een ander voordeel is dat het een manier is om de sociale segregatie in het stadsdeel tegen te gaan. Leerlingen met verschillende culturele en sociaal-economische achtergronden blijven langer bij elkaar in de klas.

Het innovatieve concept maakt dat het voor Spring High relatief gemakkelijk was om de afgelopen anderhalf jaar over de landelijke curriculumvoorstellen mee te denken. “Wij werken al met vernieuwende elementen zoals doorlopende leerlijnen po/vo, leergebieden en grote opdrachten”, zegt Camyre. “Dat maakte ons denk ik heel geschikt als ontwikkelschool in deze eerste fase. Zelf zullen wij heel blij zijn als de vernieuwing erdoor is en we daadwerkelijk met het nieuwe curriculum aan de slag kunnen. Nu zijn we voortdurend bezig de onvolkomenheden van het oude curriculum op te lossen, dat hoeft dan niet meer.”

Op tijd beginnen

Camyre kan zich echter goed voorstellen dat meer traditionele scholen er anders over denken. “Voor ons brengt de invoering van dit curriculum geen grote veranderingen met zich mee, voor hen is dat anders. Ik zou scholen, voor zover ze dat nog niet gedaan hebben, adviseren om zich nu in de voorstellen te verdiepen en zich af te vragen wat die voorstellen in hun situatie betekenen. Blijf niet tot het laatste

moment aan de zijlijn staan. Je moet jezelf de vragen stellen: welke stappen moeten wij nu zetten als we over een jaar of drie daar en daar willen zijn?”

Zij vervolgt: “De afgelopen anderhalf jaar konden alle mensen die met het curriculum werken, meedenken over de herziening. Toch hebben veel scholen het gevoel niet betrokken te zijn. Daarom hoop ik dat er in het vervolg van het proces veel aandacht is voor kennisdeling. Ik vind het jammer als de voorstellen waar leraren en schoolleiders zo hard aan gewerkt hebben, slecht worden ontvangen. Deze curriculumherziening is een mooi ding.”

“Een kans om inspraak te hebben in het curriculum voor je vakgebied moet je nooit laten schieten”

Perfect moment

Zestig kilometer verderop staat nóg een ontwikkelschool die druk werkt aan het curriculum. Op de Scholengemeenschap Lelystad heeft dit echter een andere reden. “Wij zitten in een fusie met drie scholen en dat betekent dat voor elk vakgebied drie vakgroepen het onderling eens moeten worden over het curriculum”, zegt docent Renate Smeink. “Docenten zijn eigenwijs, dus je weet van tevoren dat dit niet gaat meevallen...” (lacht). “Daarom kwam de vraag om ontwikkelscholen voor Curriculum.nu op een perfect moment. Voor onze nieuwe school lag er een basisvisie die moest worden uitgewerkt in een gezamenlijk curriculum. Wat is er mooier dan dat je daarbij kunt meelopen met een landelijke curriculumherziening die ook nog wordt ondersteund door SLO? Bovendien vind ik dat je een kans om inspraak te hebben in het curriculum voor je vakgebied nooit moet laten schieten.”

Aanbevelingen bovenbouw

Samen met twee collega’s van de sectie moderne vreemde talen besloot Renate op haar school de kar te gaan trekken voor Curriculum.nu. Concreet betekent dit dat zij feedback hebben gegeven op alle voorstellen voor het leergebied Engels/moderne vreemde talen en op de aanbevelingen die ontwikkelteams hebben geformuleerd voor dit leergebied in de bovenbouw vo. Vooral het eerste was ingewikkeld, want zelf werken Renate en haar collega’s alle drie in de bovenbouw.

De voorstellen komen echt uit het werkveld

Op 10 oktober krijgt minister Slob de bouwstenen voor een nieuw curriculum in het primair en voortgezet onderwijs aangeboden. Ingrid Brummelman is directeur van Curriculum.nu, de projectorganisatie die in opdracht van een groot aantal onderwijsorganisaties de afgelopen tijd het traject Curriculum.nu heeft gecoördineerd. Hoe is dat verlopen? Wat viel mee, wat viel tegen? En wat kunnen scholen de komende tijd verwachten?

Ieder curriculum heeft van tijd tot tijd onderhoud nodig. Wat maakt Curriculum.nu anders?

“Het unieke is dat leraren ditmaal *in the lead* zijn. De voorstellen voor het nieuwe curriculum zijn niet gemaakt door vakexperts, maar afkomstig van teams van leraren en schoolleiders. Zij hebben wel intensief met deskundigen samengewerkt, maar de voorstellen komen uit het werkveld. Dat is in Nederland niet eerder gebeurd.”

In hoeverre hebben alle leraren en schoolleiders de kans gehad mee te denken?

“Ze konden natuurlijk niet allemaal meedoen aan een ontwikkelteam, maar ze hebben wel allemaal kunnen meedenken. In totaal zaten er 125 leraren en 18 schoolleiders in 9 ontwikkelteams. Daarnaast hebben leraren en schoolleiders van 84 ontwikkelscholen systematisch feedback gegeven op de voorstellen. Ook hebben veel docenten meegedacht tijdens bijeenkomsten in het land. En tot slot kon iedere leraar of schoolleider via de website rechtstreeks feedback geven op de voorstellen.”

Hoe zet je ‘teachers in the lead’ bij curriculumherziening? Moesten jullie zelf het wiel uitvinden?

“Nee, in het buitenland gebeurt het ook. Wij hebben ons in het bijzonder laten inspireren door de manier waarop dit in verschillende provincies in Canada is aangepakt. Daar zijn ze inmiddels al wat verder en zijn de nieuwe curricula deels ingevoerd.”

Is het proces soepel verlopen? Wat viel mee, wat viel tegen?

“We hebben met brede ontwikkelteams gewerkt – po en vo samen – en dat heeft heel goed uitgepakt. De teamleden leren veel van elkaar en van wat er in de andere onderwijstypes gebeurt en dat is belangrijk voor de samenhang in de voorstellen. Maar we hebben

“Wij kijken met iets andere ogen: dit is het curriculum voor de onderbouw waarop wij straks in de bovenbouw gaan voortborduren. Misschien heeft dat meegespeeld in onze beoordeling; wat ons betreft hadden de voorstellen nog wel iets concreter gemogen. Hoe dan ook hebben we er samen met collega’s, leerlingen en ouders naar gekeken en onze feedback gegeven.”

Met de aanbevelingen voor de bovenbouw vo daarentegen waren de drie docenten juist heel blij. “Die bouwen echt voort op onze visie: meer ruimte voor vaardigheden en internationalisering en voor leren in de context. Wij zijn heel benieuwd wat dit uiteindelijk zal gaan betekenen voor de eindtermen. Dat is voor ons het spannendst, want de examens hebben nu zo’n grote invloed op de manier waarop je het onderwijsprogramma invult. Als leesvaardigheid vijftig procent van het eindcijfer uitmaakt, kun je niet anders dan leerlingen daarop voorbereiden.”

‘Wij hebben in de docentenkamer een wand gemaakt waar we al het nieuws over de curriculumherziening ophangen’

slo 6

Wand in de docentenkamer

Renate en haar collega’s merken dat zelfs op hun school, een ontwikkelschool, nog niet alle docenten op de hoogte zijn van de curriculumherziening en de betekenis die deze voor hun werk kan gaan hebben.

Renate: “Dat vind ik jammer, want de landelijke onderwijsdoelen zijn echt toe aan herziening. We moeten niets zomaar weggooien, maar het is wel goed om onszelf af te vragen of we nog steeds datgene doen wat we het belangrijkste vinden. Liggen de accenten nog goed? Klopt het nog wel?”

Misschien groeit de betrokkenheid als de voorstellen na akkoord van de minister verder geconcretiseerd worden, hoopt Renate. “Mijn advies is om collega’s er in elk geval zo veel mogelijk bij te betrekken. Wij hebben bijvoorbeeld in de docentenkamer een wand gemaakt waar we al het nieuws over de curriculumherziening ophangen. Dat maakt het makkelijker om erover te praten. Want in essentie is het met curriculumherziening denk ik net zo als met het kopen van een nieuwe auto: het zegt je pas iets als je erbij betrokken bent. Zodra je zelf een nieuwe auto rijdt, zie je overal vergelijkbare auto’s rijden.”

ook ontdekt dat er in de huidige aansluiting tussen po en vo veel meer lacunes zitten dan gedacht. ‘Meten’ en ‘meetkunde’ is in het po bijvoorbeeld heel iets anders dan in het vo. In dergelijke gevallen moet je eerst vaststellen waar je het over hebt voordat je samen nieuwe voorstellen kunt maken. Waar zitten de verschillen in kaders en definities? Zo kom je tot een gemeenschappelijke taal die je voor nieuwe voorstellen kunt gebruiken.”

Zijn er leergebieden waarvoor het maken van curriculumvoorstellen extra makkelijk of moeilijk was?

“Bij de nieuwe leergebieden, zoals digitale geletterdheid en burgerschap, was het makkelijker dan bij leergebieden die uit bestaande vakken zijn samengesteld, zoals Mens & maatschappij en Mens & natuur. Die hebben meer historie, daar zijn meer meningen over. Dan is het ingewikkelder om het eens te worden. Overigens, ik zeg het nog maar een keer: de bestaande vakken gaan niet verdwijnen. In de leergebieden hebben we er alleen meer samenhang en verbinding tussen aangebracht. De onderwijshoud is zo beschreven dat scholen zelf kunnen beslissen hoe ze deze aanbieden: in vakken of meer vakoverstijgend.”

Wat hebben jullie gedaan om ervoor te zorgen dat de voorstellen voor alle scholen bruikbaar zijn?

“Allereerst hebben we bij de samenstelling van de ontwikkelteams goed gekeken naar diversiteit. Er zaten echt allerlei mensen in: leraren en schoolleiders, po en vo, ook speciaal onderwijs en praktijk-onderwijs, van kleuterjuf tot bovenbouwdocent gymnasium, van stad tot platteland, mensen vanuit verschillende onderwijsconcepten en verschillende denominaties. Dat helpt eenzijdigheid voorkomen. Vervolgens hebben we meerdere feedback- en consultatierondes ingericht. Daardoor konden de voorstellen echt in wisselwerking tot stand komen: met de ontwikkelscholen, met onze eigen adviesgroep, met wetenschappers, vakverenigingen en daarnaast met heel veel partijen in het land. Eerst spraken we die partijen vooral een-op-een, maar later zijn we bijeenkomsten met meer partijen gaan organiseren zodat ze ook van elkaars gezichtspunten kennis konden nemen.”

Hoe doe je recht aan alle feedback? Wat als er tegenstrijdige punten worden ingebracht?

“De ontwikkelteams hebben per ronde steeds alle feedback verzameld, geanalyseerd en geordend. Dan keek ieder teamlid er eerst individueel naar: hoe vind ik dat we hiermee moeten omgaan? Vervolgens hebben ze dat samen besproken en een besluit genomen. Bij tegenstrijdigheden betekent dat soms dat opmerkingen terzijde worden gelegd. Je moet een knoop doorhakken.”

Is iedereen straks tevreden of is dat een illusie?

“Er zullen altijd mensen zijn die vinden dat er in de voorstellen onvoldoende aandacht is voor datgene wat zij het allerbelangrijkst vinden. Daarbij is het goed te bedenken dat de voorstellen alleen de kern van het curriculum beschrijven, dat is zo’n 70% van de onderwijstijd. De resterende 30% kunnen scholen zelf invullen, passend bij hun eigen visie, leerling-populatie en de behoeften in hun omgeving.”

Wanneer verwacht je dat scholen op zijn vroegst een nieuw curriculum in handen hebben?

“Op 10 oktober presenteren we de voorstellen aan minister Slob. Als de minister de voorstellen overneemt en de Kamer akkoord gaat, is de volgende stap dat de voorstellen worden uitgewerkt tot kerndoelen en eindtermen. Er zal al snel een jaar of twee à drie overheen gaan voordat de scholen daadwerkelijk een nieuw curriculum in handen krijgen.”

 Nu al voorbereiden op de curriculumherziening?
Zie pagina 21.